

มติชนสุดสัปดาห์  
ศุกร์ 14 พ.ค. 53

## อาหารสมอง บิลเกตส์ปราบโปลิโอ

วีรกร ตรีเศศ  
(รวม 4 หน้า)

ทำงานหาเงินจนได้เป็นมหาเศรษฐีก็เรียกว่าลำบากพอแล้ว การบริจาคเงินจำนวนมหาศาลให้การกุศลก็เป็นการเสียสละครั้งยิ่งใหญ่ และเมื่อเงินที่บริจาคไปดูจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ Bill Gates มหาเศรษฐีผู้นี้จึงต้องกุมขมับในการบริจาคเงินเพื่อสู้กับโรคโปลิโอ

นับจนถึงปัจจุบันมีไข้เป็นโรคเดียวที่มนุษย์สามารถปราบได้ราบคาบหมดไปจากโลกนี้ ในปี ค.ศ. 1979 โปลิโอ (Polio หรือ Poliomyelitis) มีท่าว่าจะจะเป็นโรคที่สองที่สามารถฆ่าได้หมด เพราะในโลกมีคนที่เป็นโรคนี้ต่ำกว่า 1,000 ราย ในปี ค.ศ. 2000 โดยลดลงจาก 35,000 ราย ในปี ค.ศ. 1988

มูลนิธิ Bill Gates ที่มีสินทรัพย์ 34,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (1.1 ล้านล้านบาท) ซึ่งสนับสนุนการกุศลหลากหลายจึงเห็นช่องทางที่จะเข้าร่วมเผด็จศึกโปลิโอให้หายไปจากโลกเสียเลย โดยบริจาค 700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (22,400 ล้านบาท) ในตอนแรกก็ดูดีแต่พอมาถึงปีที่แล้วเหตุการณ์ก็พลิกผันอย่างคาดไม่ถึง ในปี 2009 เกิดโรคโปลิโอระบาดขึ้นอย่างผิดสังเกตในหลายประเทศในอาฟริกาและระบาศไปถึง Tajikistan ซึ่งว่างเว้นจากโรคนี้มา 19 ปี

การระบาดครั้งนี้ทำให้โครงการใหญ่กำจัดโรคร้ายนี้ชะงักทันที WHO เจ้าภาพต้องประกาศปรับกลยุทธ์ใหม่เพราะสูญเงินไปกว่า 8,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (262,000 ล้านบาท) แล้วในรอบ 20 ปี ที่ผ่านมาแต่ก็ยังไม่เอาชนะไม่ได้

โปลิโอเป็นโรคที่เกิดจากไวรัส (เชื้อโรคที่มีขนาดเล็กกว่าแบคทีเรีย) โดยส่วนใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนาโรคติดต่อกันทางน้ำดื่มที่ไม่สะอาดเจ็บปอจุจภาวะที่มีเชื้อโปลิโอ ร้อยละ 20 ของผู้ติดเชื้อ

กล้ามเนื้อจะพิการไม่ทำงาน มีหลักฐานว่าโรคนี้มีมานานับร้อยหรือพันปีแล้ว โรคนี้พบชัดเจนในปี ค.ศ. 1840 และใน ค.ศ. 1887 มีการระบาดในประเทศสวีเดน ต่อมาก็ระบาดไปสหรัฐอเมริกาในตอนต้นศตวรรษที่ 20 ต่อมาอเมริกากลางและใต้ ยุโรป และแอฟริกา

ช่วงเวลาที่ระบาดหนักที่สุดในสหรัฐอเมริกาคือ 1942-53 (ในปี 1950 มีถึง 33,344 ราย) ในปี 1952 ระบาดหนักในเคนมาร์ค ต่อมาในเยอรมันนี เบลเยียม บอมเบย์ (อินเดีย) สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลี และฟิลิปปินส์

กลยุทธ์ในการปราบโรคนี้มี 2 ทางด้วยกันคือ กลยุทธ์แนวตั้ง (Vertical) คือมุ่งสู่การปราบโรคเดียวเหมือนที่ทำสำเร็จในกรณีของฝีดาษเมื่อ 30 ปีก่อน อีกกลยุทธ์หนึ่งคือแนวนอน (Horizontal) ซึ่งหมายถึงการกระจายทรัพยากรออกกว้างขวางกว่าโดยมุ่งสู่การให้การศึกษาด้านรักษาสุขภาพอนามัย ฉีดวัคซีน จัดหาน้ำสะอาด ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถป้องกันได้หลายโรค และเป็นประโยชน์ในระยะยาว แต่กลยุทธ์นี้จะไม่สามารถปราบโรคใดโรคหนึ่งได้เด็ดขาด และสถิติสาธารณสุขอาจไม่ดีขึ้นเป็นเวลานาน

สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในสงครามโปลิโอกำลังนำไปสู่ข้อสรุปว่า การทุ่มเทพรรพยามากมายมหาศาลเพื่อพิชิตโปลิโออาจกลายเป็นความผิดพลาดที่มีราคาแพงมหาศาลหากไม่มีการปรับกลยุทธ์แนวตั้งซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ผู้บริจาคปรารถนาเพราะเห็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและชัดเจน

อุปสรรคของการปราบโรคนี้ผูกพันกับสิ่งที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่นในไนจีเรีย ซึ่งในปี 2009 มี 537 ราย (ทั้งโลกมี 1,733 ราย) สุดต่าและผู้ครองแคว้นถึงแม้จะเห็นด้วยในการปราบโปลิโอผ่านการให้วัคซีนอย่างกว้างขวางไปทั่ว แต่ก็ต้องการให้ใช้กลยุทธ์แนวนอนในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนเพื่อต่อสู้กับมาเลเรีย HIV วัณโรค อหิวาต์ ฯลฯ ไปด้วย ซึ่งสองเส้นทางนี้ขัดกันในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด

ข้อถกเถียง “แนวตั้ง-แนวนอน” จึงไม่จบสิ้น บ้างก็ต้องการให้หันเหเงินจำนวนมหาศาล มาพัฒนาสุขภาพจะดีกว่า ซึ่งขัดกับความประสงค์ของผู้บริจาคเงิน

สำหรับผู้ต่อต้านการปราบโปลิโอเพราะความหวาดระแวง ก็ปล่อยข่าวว่าวัคซีนโปลิโอจะทำให้หญิงเป็นหมัน เมื่อไม่สามารถมีลูกได้คุณค่าของหญิงซึ่งเป็นแหล่งผลิตแรงงานในครัวเรือนจึงหมดไป พ่อแม่จึงพากันขวางไม่ให้วัคซีนเข้าถึงหมู่บ้าน นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาของระบบการจ่ายแจกวัคซีนให้กว้างขวางอีกด้วย

ปัญหาที่ทีมผู้ปราบโปลิโอประสบในปัจจุบันก็คือการขาดแคลนเงินที่ใช้ในการปราบโปลิโอ หลังจากปรับกลยุทธ์แล้ว เป้าหมายการปราบให้สิ้นลูกเลื่อนไปเป็นก่อนปี 2012 โดยเน้น “แนวตั้ง” อย่างเข้มข้น พร้อมกับใช้กลยุทธ์ “แนวนอน” (ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการให้คำแนะนำด้านสุขอนามัย) ประกอบ ทั้งหมดนี้ต้องใช้เงินอีก 2,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (83,000 ล้านบาท) ดังนั้นจึงขาดอีก 1,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (45,000 ล้านบาท)

มูลนิธิ Bill Gates แจ้งว่าไม่มีเงินขนาดนั้นที่จะบริจาคเพิ่มเติม ผู้ติดตามข่าวเชื่อว่า Bill Gates นั้นมีเงินแต่อาจเห็นว่าเหมือนกับทุ่มก้อนหินลงมหาสมุทร กล่าวคือถมเท่าใดก็ไม่รู้จักเต็ม ถึงให้เงินก็เชื่อว่าจะจบสิ้นเอาชนะมันได้เด็ดขาดหลังจากเห็นปรากฏการณ์ล่าช้าในการต่อสู้แล้ว ปัญหาอุปสรรคในเชิงวัฒนธรรมนั้นยิ่งใหญ่มากกว่าเชิงวิทยาศาสตร์มากนัก เนื่องจากไม่มีอะไรที่ยากเย็นกว่าการเอาชนะความไม่รู้หรือความไม่รู้ว่าตนเองไม่รู้ (ignorance)

มหาเศรษฐีต่างประเทศนั้นเขาบริจาคเงินเพื่อช่วยสร้างโลกให้น่าอยู่ยิ่งขึ้นโดยปรารถนาให้มนุษย์ทุกผู้ทุกนามมีความสุขมากขึ้นอย่างเสมอหน้ากัน พวกเขาต้องการใช้เงินที่หาได้อย่างสร้างสรรค์ มิใช่เพื่อส่งเสริมการฆ่าฟันหรือเกลียดชังกันเพื่อประโยชน์ของตนเองแต่ผู้เดียว

### เครื่องเคียงอาหารสมอง

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีชายยากจนตาบอดอยู่คนหนึ่งอยู่กับภรรยาโดยไม่มีลูก ถึงแม้จะอยู่ในสภาพเช่นนั้น แต่เขาก็เป็นคนดีมาก จนวันหนึ่งเทพยดาเห็นใจจึงลงมาที่บ้านของเขา

“เจ้าเป็นคนยากจนก็จริง แต่เป็นคนดีมาก ข้าจะให้รางวัลเจ้า อยากได้อะไรข้าก็จะให้ แต่ขอได้อย่างเดียวเท่านั้นนะ” เทพยาดากล่าวแล้วก็หายตัวไปและบอกว่าจะกลับมาใหม่ในอีก 3 วัน

ในช่วงเวลา 3 วันต่อมา เขามีความทุกข์มากเพราะตัดสินใจไม่ได้ว่าจะขออะไร ภรรยาบอกให้ขอให้สายตากลับมาดีเหมือนเดิมสิ เขาก็บอกว่าถึงหายจากตาบอดแต่เราก็ก็นอนอยู่นะ แต่ก็พอจะเอาเงินทองไปรักษาได้

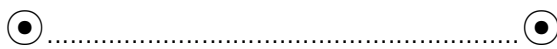
เมื่อหารื้อกันไปก็รู้ว่าอยากได้ลูกเพราะจะสร้างความสุขอย่างยิ่งให้แก่สามีและภรรยาแต่ก็ตัดสินใจไม่ได้เพราะอยากได้ทุกอย่าง แต่ขอได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

เขาก็นั่งคิด.....นั่งคิด.....และนั่งคิด..... และในที่สุดก็คิดออกว่าจะขออะไร.....

ท่านผู้อ่านลองทายสิครับว่าชายคนนี้จะขออะไรจากเทพยดา

เขาขอ ดังนี้ “ผมขอให้เห็นลูกนั่งกินข้าวซึ่งทำด้วยจานทองคำ” เทพยาดาก็รักษาคำพูดและให้ดังที่เขาประสงค์ สองสามีภรรยาจึงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขไปตลอดกาลนาน

ถ้าผมต้องเผชิญหน้ากับคำขออย่างเดียวกันนี้ ผมจะขออะไรรู้ไหมครับ ผมจะขอให้ “ผมคิดอะไรก็สมความปรารถนาไปทุกอย่าง”



### น้ำจิ้มอาหารสมอง

Not to know is bad. Not to want to know is worse. (สุภาษิตอาพริกัน)

ไม่รู้จักก็แย่พออยู่แล้ว แต่หากไม่ต้องการจะรู้ยิ่งแย่หนักขึ้น

.....